

Külföldi magyar intézetek és könyvtáraik 2.

A Párizsi Magyar Intézet és Könyvtár

Strehó Istvánné

A következő oldalakon a párizsi, római, prágai, moszkvai és helsinki kulturális intézetek bemutatásával zárjuk le az előző számban kezdett sorozatot.

A Párizsi Magyar Intézet 1927-ben kezdte meg működését „*Bureau Franco-Hongrois de Renseignements Universitaires*” (Francia-Magyar Egyetemi Tájékoztató Iroda) néven. Rendeltesége a két kultúra közötti kapcsolat szolgálata, mely a mai napig meghatározó az intézet tevékenységének irányításában. Két kis helyiségből álló székhelyük jelentősége óriási volt a Magyarországról érkező tudósok és kutatók számára, azáltal, hogy lehetőséget nyújtott a kutatómunka sikeres elvégzéséhez és segítséget adott a francia értelmiséggel való kapcsolatteremtéshez.

1931-36-ig Párizs V. kerületébe költözött, ahol e rövid idő alatt háromszor változtatott irodát. E periódusban „*Centre d'Etudes Hongroises en France*” (Magyar Tanulmányok Franciaországi Központja) néven szerepelt. Jelentősége egyre nőtt a magyar és francia értelmiségi körökben. Nem szabad elfelejteni, hogy ebben az időszakban a magyar kulturális élet, az irodalom, a képzőművészet képviselőire igen nagy hatással volt a francia kultúra. Ugyanakkor a francia kulturális életben is egyre ismertebbé váltak a kor híres magyar írói és művészei.

Az intézmény 1941-ben kapta mai nevét, „*Institut Hongrois*” (Magyar Intézet). Az évek során a kulturális kapcsolatok otthonává és a magyar tanulmányok műhelyévé vált. A II. világháborút megelőző időben a magyar kultúra képviselőit mindenütt megtaláljuk a francia kulturális életben. Legnagyobb költőink közül pl. József Attila, Radnóti Miklós, Ady Endre, Illyés Gyula töltöttek hosszabb időt Párizsban, amelyről számos művük is tanúskodik. Kozma József zeneszerző, Trauner Alexandre díszlettervező, a két fotóművész Kertész és Brassai, a festők Vasarely és Schöffer is ebben a városban kezdték karrierjüket, mielőtt az egész világon ismertté váltak.

A második világháború alatt számos magyar művész lett tagja a francia ellenállási mozgalomnak. A „hidegháború” alatt az intézet tevékenysége nem szűnt meg, csak visszafogottabbá vált. Huszonöt évvel ezelőtt került sor a francia és magyar kormány közötti kulturális és műszaki tuda-

mányos együttműködési megállapodás aláírására. Ennek keretében egyre gyorsabban fejlődtek a két ország közötti kapcsolatok. Az első nagy lökést az intézet új épületének megnyitása jelentette 1986 decemberében. Az új, hatszintes épület a párizsi kulturális élet központjában található. Az intézet új otthona népesebb közönség számára is lehetővé tette a koncerteken, előadásokon, videóesteken, filmvetítéseken és kiállításokon való részvételt. Három éve magyar nyelvoktatás is folyik négy szinten.

A második nagy lökést a magyarországi változások kezdete jelentette, amikor a franciaországi nagy létszámú, hosszú idő óta elzárkózottan élő magyarság elkezdte látogatni és támogatni az intézetet. Azóta ez a kapcsolat egyre bővül, hozzájárulva ahhoz, hogy a Franciaországban élő, világhírű magyar művészek közül otthon is többet megismerhessenek, és, hogy a magyar kultúra a franciáknak bemutatkozhatson.

A Párizsi Magyar Intézet szerepének fontosságát végigkövetve, azt hihetnénk, hogy a könyvtár egyenes arányban fejlődött az intézettel. Erről írásos emlék nem tanúskodik, de az 1986-os átköltözési állapotot tekintve a könyvtár, sajnos, nem mindig az őt megillető helyet foglalta el a régebbi intézetek életében. Helyiség hiányában nem tudott igazi könyvtárként működni, az állománybővítés nem volt rendszeres, és a kölcsönzésnyilvántartás sem volt kidolgozva.

Az új épület földszintjén, egy nagyon hangulatosan berendezett, a célnak legmegfelelőbb kialakított, világos helyiségben kapott helyet 1986-ban a Magyar Intézet könyvtára. Az Országos Széchényi Könyvtár munkatársai felügyelték az átköltözést, és segítettek az állományellenőrzésben és a selejtezésben. A könyvtári tevékenység beindítását az elejéről kellett kezdeni, azaz ki kellett dolgozni a kölcsönzési rendszert, és el kellett készíteni a könyvtár gyűjtőköri szabályzatát. Ez utóbbit csak akkor tudtuk véglegesíteni, amikor már világosan látszott az olvasók érdeklődése, valamint az intézet tevékenysége. E szerint – a könyvtár állományának figyelembevételével – a gyűjtőkörbe olyan, elsősorban társadalomtudományi dokumentumok tartoznak, melyek lehetővé teszik a Magyarország iránti érdeklődés kielégítését, valamint hungarológiai anyagok.

A könyvtár állománya közel 6000 db könyv. Szakkatalógus és betűrendes katalógus áll az olvasók rendelkezésére, valamint egy külön nyilvántartás a könyvtár francia nyelvű könyveiről. A

könyvtár szabadpolcos rendszerű, így a könyveket bárki leemelheti és helyben olvashatja. A kölcsönzés egy hónapos időtartamra lehetséges, beiratkozás és kaució letétele ellenében. Természetesen a szótárak, kézikönyvek és a nagy értékű kiadványok nem kölcsönözhetőek.

A könyvállomány fejlesztése 1987 elején igen nehézkesen indult, de az Országos Széchényi Könyvtár felügyelete alatt egyre gördülékenyebben és rendszeresebben folyik. A rendelés a rendszeresen érkező „Új könyvek” és a „Könyvilág” c. folyóiratok alapján történik, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium által biztosított beszerzési keret figyelembevételével. Emellett említést érdemelnek azok a könyvadományok, melyek gyakran olyan hiányokat pótolnak, amelyeket a kereskedelemről beszerezni már nem lehet. A francia nyelven megjelenő, magyar vonatkozású könyvek és cikkek figyelése és beszerzése is rendszeres. A könyvtár új beszerzéseit a kéthavonta megjelenő programfüzet ismerteti, és külön részletes tájékoztató készül róluk, mely a könyvtárban ki van függesztve.

Állandó problémát jelentett hogy a könyvtár, az állomány nagyságából adódóan, nem volt képes valamennyi kutató vagy tanulmányt készítő olvasó igényét kielégíteni. Ezen a helyzeten sokat segít az a hatékony, két éve tartó együttműködés, mely az OSZK tájékoztatási, valamint könyvtárközi kölcsönzési osztályával kialakult, és a mai napig is rendszeresen működik. Könyvtárközi kölcsönzési kapcsolat több francia egyetemi könyvtárral is kialakult és működik.

Könyvtárunk tevékenysége igen széles körű. A magyarul tanuló diákok számára nélkülözhetetlen, mivel biztosítja a nyelvgyakorláshoz és tanuláshoz, valamint az ország megismeréséhez szükséges anyagokat. A könyvtár tevékenysége mindig szorosan kapcsolódik az intézeti rendezvényekhez, felkészülve előre arra, hogy egyes irodalmi estek, kiállítások, filmek, koncertek előtt és után mi iránt fognak az olvasók érdeklődni. Bár a gyűjtőkörbe nem tartozik, de egy éve három polcon francia szerzők magyar nyelven kiadott művei is helyet kaptak, a Franciaországban tanuló ösztöndíjasok és fiatalok kérésére.

A könyvtárnak a kulturális, oktatási és tudományos szerepe mellett igen nagy jelentősége van a kapcsolattartásban is. Ez azért fontos, mert a Franciaországban élő magyar származású emberek, valamint az egyre nagyobb létszámú magyar ösztöndíjasok és itt dolgozó fiatalok részére

az intézet és a könyvtár az a hely, ahol találkozhatnak egymással, informálódhatnak a hazai hírekről, és – nem utolsó sorban – egy kicsit „otthon” érezhetik magukat.

A könyvtár gyűjteményébe tartozik még egy kb. 400 darabot kitevő lemezgyűjtemény, mely kölcsönözhető, de a helybenhallgatási lehetőség is biztosítva van. Az állomány gyarapítása az „Új hanglemezek” c. kiadvány alapján történik. Van még továbbá egy 200 darabos diatárunk, egy 100 darabos videotárunk, valamint egy kb. 600 darabból álló partitúratárunk is.

A Magyar Intézet dokumentációs anyagainak kezelése szintén a könyvtár feladata. Ezek az intézet tevékenységével, a Franciaországban zajló magyar vonatkozású eseményekkel kapcsolatos dokumentációt és a magyar gazdasági, politikai és kulturális élettel kapcsolatos cikkeket tartalmazzák, használatukat csak helyben engedélyezzük.

A könyvtár kölcsönzési és dokumentációs tevékenységén kívül az alábbi szolgáltatásokat nyújtja:

- információszolgáltatás: személyes, levélbeni vagy telefonos kérésre,
- tájékoztató és dokumentációs anyagok küldése iskoláknak, kutatóknak és más érdeklődőknek,
- fénymásolás,
- zenei anyagok lemezről kazettára másolása,
- könyvkiállításokhoz anyagszolgáltatás.

A könyvtár kapcsolatban áll a vidéki lektorátusokon tanító magyar tanárokkal, és részt vesz az ottani könyvtárak bővítésében. Időközönként

dokumentációs anyagokat és könyveket küld állományuk bővítéséhez.

Néhány számadat a könyvtár életéből:

Könyvállomány: kb. 6000 db

Olvasók száma: 700 fő (beiratkozott olvasó)

Információszolgáltatás (levélben): kb. 250/300 alkalom/év

Videókölcsönzés: 80-100 db/év

Diakölcsönzés: 50-100 db/év

A könyvtár személyzete: 1 főállású könyvtáros.

Az olvasók és információkérők körébe francia és magyar diákok, egyetemi hallgatók, tanárok, kutatók, vállalkozók, művészek, Franciaországban élő magyar származású emberek tartoznak.

A könyvtár távlati tervei között szerepel a számítógépes nyilvántartás és online katalógus megvalósítása. Hasznos lenne az OSZK számítógépes rendszeréhez való csatlakozás, mely a jelenlegi információs munkát jelentősen meggyorsítaná és hatékonyabbá tenné.

A közeljövő terve a könyvtár hungarika állományának kiegészítése és folyamatos fejlesztése, valamint a hiányok pótlása. A könyvtári raktárhelyiség kialakítása is a közeli hónapok feladatai közé tartozik, mivel a könyvtár polcai hamarosan telítődnek.

A lehetőségek és a kapcsolatok bővülésével az intézet és a könyvtár tevékenysége is egyre szélesedik. Ez hozzájárul ahhoz, hogy az intézet és könyvtár munkáján keresztül a franciák megismerjék a magyar kultúrát, mely közvetve nagy szerepet játszhat a gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok bővülésében is.

MAGYARORSZÁGON RENDEZI MEG 1992. ÉVI KONFERENCIÁJÁT a LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche), az Európai Tudományos Könyvtárak Szövetsége. (A LIBER tevékenységének ismertetését lásd: Könyvtári Figyelő, 1990. 3-4.sz. 336-347.p.)

Az Országos Széchényi Könyvtárban, júl. 1-4-én sorra kerülő konferencia témája: *Alkalmazkodás a változásokhoz*. Ennek a jegyében foglalkoznak az egyes előadások az alábbi kérdésekkel: a gyűjteményszervezés; az európai adatbázis létrehozásának lehetőségei; a szolgáltatásközpontú könyvtár; a személyzet képzése és szervezeti felépítése; az anyagi alapok biztosítása; a jövő könyvtárépülete. – Külön előadás mutatja be a magyar tudományos könyvtárakat, a könyvtárlátogatások is szerepelnek a programban.

A konferenciát megelőző két napon (jún. 29-30.) a kelet-európai könyvtárak új helyzetéről, problémáiról tartanak szemináriumot.